

דברי פתיחה

דור הולך, והולכים גם מאורותיו. בראשית קיץ תש"ף הלך לעולמו מורנו הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל, ראש ישיבת ההסדר 'ברכת משה' (מעלה אדומים), ממורי ההוראה המרכזיים בציונות הדתית ומזקני רבניה. הסתלקותו מצטרפת לפטירתם של כמה מזקני מנחילי התורה בארץ ישראל, בשנים האחרונות בכלל ובשנה האחרונה בפרט. בפטירתם אנו נפרדים לא רק מאור התורה שבקע מהם ומאישיותם הייחודית, אלא גם חשים כיצד הולך ונפרם החוט החי המקשר בין עולם ישן לעולם חדש, בין תורת חוץ לארץ שבתיה הגדולים חרבו לפני כ-80 שנה, לתורתם של בתי המדרש הצומחים וכבר נותנים פירות ופירי פירות, בארצנו ארץ החיים.

הרב רבינוביץ נולד בשנת תרפ"ח (1928) במונטריאול שבקנדה. למד אצל הרב פנחס הירשפרונג והוסמך על ידו לרבנות, ובהמשך למד בארצות הברית אצל הרב יעקב רודרמן והרב אליהו חזן, ואף על ידם נסמך. שימש רב קהילה בצ'ארלסטון ובטורונטו, ובשלב מאוחר יותר עבר ללונדון שם שימש כראש בית המדרש לרבנים. בשנת תשמ"ג (1983) עלה לארץ בעקבות הזמנתם של הרב חיים סבתו והרב יצחק שילת לעמוד בראשות הישיבה, להם קרא בחזרה בשנת תשע"ה לעמוד יחד עמו בראשה.

פועלו התורני של הרב היה עשיר ומגוון. לצד היותו ראש ישיבה ואיש חינוך, היה מפוסקי ההלכה המרכזיים בציונות הדתית. במקביל היה גם איש מדע, ולאחרונה תורגמה עבודת הדוקטורט שלו בנושא סטטיסטיקה והסתברות בתלמוד. הרקע המדעי שלו השתלב בהקשרים רבים עם עיסוקיו ההלכתיים ותשובותיו, כפי שניתן להתרשם מלימוד תשובותיו שנדפסו בספרים 'שיח נחום' ו'מלומדי מלחמה' (ספר שו"ת בענייני צבא והלכה שהתברר למפרע כפריצת דרך בתחום). העמיד משנה הגותית מקורית סדורה בתחומים רבים, שחלקים מרכזיים ממנה קובצו בספר 'מסילות בלבבם'. ככלל, כתביו – ההלכתיים וההגותיים – מתאפיינים בייחודיות ובמקוריות, הנובעים מגאונותו התורנית ומגישתו העצמאית, המבוססת לרוב על עולמו ההלכתי וההגותי של הנשר הגדול, הרמב"ם. פועלו הספרותי הגדול הוא פירוש יד פשוטה על ספר משנה תורה, המציג דרך שיטתית מקורית בלימוד הלכותיו של הרמב"ם המשלבת שימוש בכלים מדעיים עם למדנות ישיבתית, שוב בדרכו המקורית והייחודית.

הרב נפטר בתאריך יב' אייר התש"ף. החוט החי, שנפרם עם פטירתו, ממשיך להיטוות על ידי תלמידים: תלמידים מובהקים המשתדלים להמשיך את תורת רבם על גווניה הייחודיים השונים, ותלמידים רחוקים יותר, הלומדים את תורתו, מוארים מדמותו, וממשיכים על ידה חיי תורה חדשים. דור הולך ודור בא. לא הייתי מתלמידו הקרובים של ראש הישיבה, ועם זאת אעז לשתף בתובנה אחת המלווה אותי מאז פטירתו. אם היינו צריכים להוסיף פתגם נוסף למשנת בן זומא בפרק רביעי באבות המתאים לדמותו של הרב, הייתי מציע משהו מעין זה: 'איזה גדול, המגדיל כל אדם'. מפגש של תלמיד עם הרב כמעט אף פעם לא הביא להחצנת גדולתו, אף שהייתה קיימת בתחומים שונים ומגוונים. הסטנדר המיועד להעברת שיעורים ושיחות לא נתפס בעיניו כבימה להופעה. השיעורים עצמם לא נבנו במודל של מהלכים למדניים מבריקים, והאווירה בהם הייתה יותר של לימוד משותף, שהונחה על ידי הרב, ובסופו בדרך כלל התובנה הפשוטה והישרה המבארת את הסוגיה. בשיחותיו, כך העידו גם מי ששמעו ממנו שיחות במשך שנים ארוכות, כמעט ולא היה מזכיר את עצמו, וכמעט לא סיפר סיפורים בהם הוא זה שעמד במוקד. ולמי שכיהן ברבנות בשלוש יבשות שונות, ודאי היה הרבה מה לספר. אך הוא אף פעם לא היה הנושא, אלא מי שישב לפניו או על ידו. לא גדולתו היא שנכחה במפגש איתו, אלא גדולת התלמיד, זה שבא להתיעץ עמו לשאלה אחרי תפילת מנחה. התלמיד, שומע השיחה, או רב הקהילה שבא להתיעץ באיזה עניין סבוך, יצאו בדרך כלל מהמפגש עם הרב מועצמים, גדולים יותר ואחראים יותר, מחויבים יותר לאמת וליושר, ורתומים יותר לשותפות במסע של גילוי והמשכת תורת חיים בעולמנו. הם כבר בדרך לעמוד בעצמם מול הסטנדר, ולנסות להגדיל את מי שמולם.

כמה מתלמידי הרב התכנסו לקראת סיום זמן קיץ בישיבת ההסדר ברכת משה לסדרת שיעורים מקוונת סביב דמותו ההלכתית של הרב, ומתוך שיעורים אלו התפתחו המאמרים הנמצאים בשער זה. נקווה שהקוראים יוכלו לראות בהם צוהר לעולמו של הרב, ויחד עם המשך לימוד תורתו שבכתב ושבעל פה נזכה להיות כננסים על גבי ענקים, ונמשיך לצפות למרחוק.